

Ситни прилози

КЊИГЕ НА ПЕРГАМЕНТУ ИЗ ШТАМПАРИЈЕ БОЖИДАРА ВУКОВИЋА

(штампане у Венецији 1537 и 1538 год.)

Археолошком институту Српске академије наука Рад. М. Грујић је поднео свој извештај о „Проучавању старих кодекса и инкунабула по Хрватској и Словенији“, који је у изводу штампан у Гласнику САН, књ. I, св. 3 (на свесци стоји 1949, а стварно је изишла у јуну 1950 год.). У томе се извештају, поред осталог, истиче да је у манастиру Крки „међу старим штампаним књигама најинтересантнији један Октоих Божидача Вуковића из 1537 год.“ По Грујићевом тврђењу, „то је, до сада, једини познати примерак овога издања, штампан на пергаменту и бојадисан“ (стр. 521).

О књигама из Штампарии Б. Вуковића штампаним на пергаменту ја сам писао у расправи „Die ersten serbischen Druckereien“, која је 1940 год. објављена у споменици петстогодишњице проналаска штампе, у XV књ. Гутенберговог годишњака (Gutenberg-Jahrbuch), познатој публикацији Гутенберговог друштва у Мајнцу. „Од друге једне књиге из Штампарии Божидача Вуковића, од Празничног минеја (1536 — 1538), постоје примерци на пергаменту“ — каже се у расправи, па се о тим примерцима дају ови ближи подаци: „Слике светаца које се у њима налазе руком су обојене и позлаћене. Један такав примерак чувао се до светског рата у народној библиотеци у Београду; за време рата је нестао“ (мисли се, наравно, на I светски рат). У напомени испод текста забележено је још и ово: „То ће можда бити исти примерак који је у науци познат из Путописа Ђ. Магарашевића (у часопису: Летопис Матице српске XVI, 1829, 124 — 125; сада најприступачнији у делу: Путовања по јужнословенским земљама у XIX веку, 1934, 79). Магарашевић је нашао примерак у манастиру Петковици (у Србији); из овога манастира доспео је вероватно у Народну библиотеку. За ову претпоставку говори запис који је преписан из примерка Народне библиотеке и објављен у збирци Љуб. Стојановића II (1903) 313 бр. 3745. У запису се бележи смрт једнога „пострижника манастира Петковице.“ Затим се у расправи помиње и други пергаментни примерак Празничног минеја: „Одломак другог једног примерка на пергаменту нашао је В. Јагић у Бечкој дворској библиотеци. О томе је он објавио кратко саоп-

штење 1890 год. у *Anzeiger*-у Бечке академије. Руски превод тога саопштења изишао је у Руском филолошком веснику 25 (1891) 138-140. Мени је био доступан само овај превод". Одељак из расправе који нас овде интересује завршава се излагањем о пергаментном Октоиху Божидача Вуковића: „По једној белешци код Каратајева, на коју и Јагић указује, Божидар Вуковић је штампао на пергаменту и неке примерке Октоиха 5-8 гласа (1536-1537). Један такав примерак налазио се у библиотеци Црквеног археолошког друштва у Кијеву. Е. Ф. Карски у своме делу *Словенска ћириличка палеографија* (1928) 312 помиње Октоих Божидача Вуковића штампан на пергаменту, али он зна само за примерак који се чувао у библиотеци Кијевске лавре. Каратајев и Карски мисле вероватно на један исти примерак" (сви наводи су са стр. 251 поменуто моје расправе).

Као што се види, у науци се и пре Грујићевог извештаја знало да је Божидар Вуковић штампао и Октоих на пергаменту. Био је познат чак и примерак манастира Крке. О њему говори *Hans Folnesics* у своме делу »*Die illuminirten Handschriften in Dalmatien*« (Leipzig 1917) 78. Поред детаљног описа, доноси и снимак заглавља, али не у боји (сл. 85). Интересантно је да *Folnesics* није запазио да је Октоих на пергаменту и да је штампан. За Октоих бележи да је на старословенском руске редакције!

Један пергаментни Празнични минеј Божидача Вуковића продао је 1856 год. Вук Караџић берлинској Краљевској библиотеци (која сада носи назив Државна библиотека). Тај примерак има сигнатуру: *Libri in membr. impr. fol. 50*. У Списку приновљених књига из 1856 год. забележено је да је то „друга половина *Минеја*" и указано је на „прву половину“, која је опет купљена од Вука Караџића, али која није на пергаменту. Та је белешка преписана са саме књиге. Погиче, како изгледа, од Караџића. Није јасно шта она треба да значи. За пергаментни примерак се каже да је дефектан, да му на крају недостаје 34 листа. Још се додаје да су последњи листови „нешто окрњени". Да није можда сачуван само један део пергаментног *Минеја*, и то баш задњи део? Предњи део могао је бити замењен обичним табацима, односно листовима штампаним на хартији. Тај предњи део био би она прва половина која је засебно заведена у Списак приновљених књига. Али како онда треба разумети напомену у Списку да је та прва половина повезана? Ствар и даље остаје неразијашњена. Треба разгледати сам примерак. За пергаментни примерак Караџић је добио 50 талира. Сви подаци које сам навео налазе се у чланку *М. Селесковића* »*Vuk Karadžić i Georg Heinrich Pertz (Podaci o Vukovoj prodaji knjiga i rukopisa berlinskoj Kraljevskoj Biblioteci)*«, који је објављен у Прилозима за књижевност, језик, историју и фолклор XVII (1937) 84, 89.

5 септембра 1839 год. по новом календару Вук Караџић је писао Копитару: „Србуље за сад нијесам могао добити нијеге

никакве, него сам у Биограду у Г. Јеврема Обреновића виђео један минеј Божидара Вуковића штампан (7044) на пергаменту, а тако је сачуван, као да је јуче штампан: прва је половина књиге већијем словима штампана, а друга мањијем” (Вукова преписка I, 1907, 479). Година од стварања света коју Караџић наводи узета је из Вуковићевог предговора; она се односи на почетак штампања Празничног минеја (7044 = 1536, због датума — 11 јуна).

Да ли је Вук Караџић најзад дошао до тога примерка Јеврема Обреновића и да ли је баш тај примерак продао Берлинској библиотеци? Изгледа да тако није било. Берлински примерак је дефектан, а примерак Јеврема Обреновића је био нарочито лепо очуван. Пре ће бити да је примерак из манастира Петковице прво доспео у руке Јеврема Обреновића, па тек доцније у Народну библиотеку. Не треба заборавити да је Јеврем Обреновић бис „покровитељ верховни и приложник” Народне библиотеке, која је основана 15 фебруара 1832 год. као Србска библиотека, односно као Библиотека вароши Београдске.

Ђорђе Сп. Радојичић